

במעגלי ספר

קלוזנר הגיעה לכרכה השלישי. כרך זה כקודמיו נוספו עליו מלואים ותקונים הרבה והוא מקיף את „תחילת הספרות העברית ברוסיה ו„תקופת וילנה“ (1804—1860).”

בהוצאת מ. ניומן הופיע בתל-אביב ה- כרך השני של „תולדות הספרות הכל- לית“ ליהודה אריה קלוזנר, בעריכת פרופ' יוסף קלוזנר. כרך זה מקיף את ספרות ימי הביניים ובתוכו פרק הדן בספרות העברית שבארצות האיסלם וכן פרק בספרות העברית של אותה תקופה בארצות הנוצרים.

ב„קריית ספר“ כרך 28 נדפסה סקירתו השנתית של חיים שירמן על „חקר ה- שירה והפיוט“ בשנת 1951.

ג. חנוך פרסם רשימה של „מאה מח- וות עבריים“ עפ"י הביבליוגרפיה של דרמות בעברית לאברהם יערי, בתוך „במות“ חוב' א.

בסדרה „ספרית הדרכה לספרן“ הי"ל ע"י המדור לספריות שע"י המרכז לתר- בות והסברה הופיעה ביבליוגרפיה של „הספרות השמושית“ בעברית מאת ראור בן לוי. עם מבוא מאת מאיר בן-יהודה.

הועד לחנוך היהודי בניו-יורק הוציא ביבליוגרפיה להוראת הלשון העברית

יצא לאור החלק השני של „בית עקד ספרים, לקסיקון ביבליוגרפי לידיעת ה- ספרות העברית בכלל ושמות הספרים העברים וביהודית-אשכנזית בפרט... מאת חיים דב פרידברג“ הוצאה שניה זו מקיפה את הספרים העברים שהופיעו עד תש"י והחלק הזה מכיל את האותיות ח-מ.

במהדורה חדשה ומורחבת הופיע בהר- צאת מוסד הרב קוק הבורו המפורסם של רפאל נתן נטע רבינוביץ „מאמר על הרפסת התלמוד... הובא לבית הדפוס עם תיקונים, השלמות ומפתחות על ידי א. מ. הברמן.“ הספר מעביר לפנינו את מהדורות התלמוד מדפוס שונצינו שבש- נת רמ"ד עד המהדורות האחרונות שבימינו, בתוספת כמה פקסימילים. המהדיר הוסיף גם פרק על מהדורות „ה- תלמוד הירושלמי“ וכן תולדות המחבר.

ספר ביבליוגרפי רב היקף בספרות התלמוד ההלכה יצא לאור בלונדון בידי פנחס יעקב הכהן בשם „אוצר הבאורים והפירושים שנתחברו ונדפסו על המשנה, תוספתא ושני התלמודים, על הפוסקים הראשונים, על הרמב"ם, טור ושולחן ערוך וכו'“.

המהדורה השניה של היסטוריה של הספרות העברית החדשה לפרופ' יוסף

מאת מכס זלדנר. הרשימה מכילה כאלף וארבע מאות ערכים, רובם באנגלית וב־עברית ומעוטם באידיש ושאר לשונות.

המדור לידיעת הארץ של המרכז ל־תרבות והסברה הוציא קונטרס „ידיעת הארץ, פרקי הדרכה” ובו מאמר הדרכה „אמצעי עזר בידיעת הארץ” מאת שמר אל אביצור וכן ביבליוגרפיה נבחרת מ־הספרים, מפות וכתבי־עת שיצאו לאור בישראל בשנים תש״ב—תש״א בידיעת הארץ, מאת ראובן לוי.

בקובץ „ירושלים” לחקר ארץ־ישראל שהוקדש ליובלו של ישעיהו פרס הרפיס א. אשתור רשימה של כתבי־יד ערביים מארץ־ישראל שהגיעו בשלש השנים האחרונות לבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי. קצתם הנושאים שלהם הם עניני ארץ־ישראל או שנתחברו עלידי אנשי ארץ־ישראל.

ב„קריית ספר” כרך כ״ח חוב׳ ב—ג ממשיך פנחס יעקב הכהן בפרסום רשימת הספרים העברים שנדפסו בהונגריה. הפעם מונה את הספרים שנדפסו בעיר פאקש, 165 במספר.

באותו גליון ב„קריית ספר” נדפסה רשימתו של יצחק בורצבי על „ספרותם של יהודי קרים” וכן חלק ראשון מביבליוגרפיה של „ספרות יהודי תימן” ערך כה לפי ענינים, מאת יהודה רצהבי. (וסופה נדפסה בחוב׳ ד.)

לאה מישיקין, ספרנית בית מדרש ל־תורה בשיקגו פרסמה בתוך „פנקס שי־קאגו” רשימת ספרים בעברית וביידיש שנדפסו בשיקגו בשנות 1877—1950, 492 ערכים. הרשימה הזאת, מהווה „חלק מביבליוגרפיה שלמה הכוללת את כל הספרים והחוברות והעתונים היהודיים בכל הלשונות שהופיעו בשיקאגו מתחילת ישובה היהודי עד לשנת 1951.”

באותו ספר נדפסה סקירתו של חיים רוטבלט על „העתונות העברית בשיקאגו” ורשימתו של משה שטרקמן־חזקוני על „עתונות יידיש בשיקאגו.”

ב„סיני” שנה ט״ז כרך ל״ב חוב׳ א—ב נדפסה „רשימת ספרים ומאמרים שנ־דפסו לכבוד משה מונטיפיורי, מאת פנחס יעקב הכהן. המחבר מציין את רשימתו המכילה 183 ערכים, כ„תרומה לביבליוגרפיה על מונטיפיורי שעדיין צריכה להכתב.”

ביבליוגרפיה של כתבי יהודה גור (גרזובסקי) ז״ל נדפסה ב„קריית ספר” כרך כ״ח חוב׳ א׳ המונה 249 ערכים, מאת יוחנן פוגרבינסקי.

רשימת כתביו של חוקר ארץ־ישראל ישעיה פרס הופיע בקובץ „ירושלים” שהוקדש לו ליובלו השבעים וחמש. הרשימה מכילה יותר ממאה ערכים.

בקונטרס שיצא לאור בשיקגו „לזכר שמואל י. פייגין ז״ל, תרנ״ג—תש״י” נדפסה רשימת כתביו, 230 במספר.

בכרך החמשי של „ערים ואמהות ב־ישראל” בעריכת י. ל. הכהן מימון, הוקדש לסטניסלב נדפסה רשימת העתונות היהודיים שיצאו בסטניסלב בשנות 1877—1939, בעריכת מגלרטור ודב סדן.

הדים

בכתב־עת היהודי־הונגרי „אוי אלט” מ־חודש אוגוסט נדפסה בקרת על ביבליוגרפיה לרמנטוב (יד לקורא כרך ג׳ חוב׳ א׳), מאת הפרופ׳ אלכסנדר שייבר.

בעולם הספריות והספרנות

חוק טפטי־חובה נתקבל בכנסת בצורת חוק לתקן פקודת העתונות, ביום י״ח בשבט תשי״ג — 3.2.53. לפי חוק זה יהיה על כל מ״ל או מדפיס להמציא 6 טפסים מכל ספר או 7 טפסים מכל עתון. הטפסים יחולקו כדלקמן: 2 טפסים לבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, אחד אחד לספרית הכנסת, לגנון והספרייה שע״י משרד ראש הממשלה, למשרד החנוך והתרבות, למשרד הפנים. מעתה נים יקבל גם הממונה על המחוז טופס אחד.

ספריות מדעיות וטכניות או גומרי בית ספר גבוה לספרנות. מנהל הספרייה יהיה בדרגת פרופסור וחבר הסינט האקדמאי.

מרבית ארכיונה של קהלת וינה הועבר לירושלים לידי הארכיון הכללי לתולדות ישראל שע"י החברה ההיסטורית הישראלית. הארכיון מכיל את החומר לתולדות קהלת וינה מייסודה בשנת 1850 עד למלחמת העולם השנייה. חומר ארכיוני רב הגיע לחברה גם מגרמניה והוא נוגע בעשרות קהלות יהודיות בגרמניה. יצחק ריבקינד, ספרן וביבליוגרף, הוכתר בתואר דוקטור כבוד לספרות עברית בידי בית המדרש לרבנים מיסודו של שכטר בניו יורק. ריבקינד מכהן כ"ספריה שע"י בית המדרש יותר מחצי יובל שנים.

בעקבות הסכם בין ממשלת ארצות הברית ומדינת ישראל נפתחה אפשרות של יבוא ספרים מאמריקה לישראל בקנה מדה גדול.

ספרי הכיס הזולים היוצאים לאור ב"א"רצות הברית זכו בשנים האחרונות לתפוצה אשר כמוה ע"ד לא היתה בשוק הספרים. בארצות הברית בלבד נמכרו 231 מיליון כרכים בסכום של 63 מיליון דולר.

באופן ממוצע מגיע מספר האכסמפ"לרים המכורים של ספר אחד עד 200,000. מחיר ספר אחד 25 סנט בדרך כלל. ספרות יפה עומדת בראש הרשימה, 108 מיליון נמכרו בשנה האחרונה, אולם גם ספרות מדעית יש שהיא נמכרת ב"מספר של רבבות אכסמפ"לים.

ביתו של גדול העתונים, ניו יורק טיימס, אשר זה לפני שנה חגג את יובלו המאה, מכיל גם ספריה גדולה המאורגנת במחלקות מקבילות למדורים שבעות. ספרנים מומחים, חוקרים וכ"טוגרפים ממונים על הספרייה למחלקת תיה. אוסף התמונות מונה כשני מיליון חטיבות. התיקים של קטעי עתונים מכ"ל שנים חומר על מיליון ומאה אלף אישים שונים, 65,000 נושאים, 500,000 מקומות.

הצעת חוק הארכיונים הוגש לכנסת ע"י הממשלה. חוק זה יעניק למנהל הגנ"ז הממשלתי סמכות רחבה של הסדר בשטח הארכיוברי ופקוח ע"ה הארכיונים המצויים בארץ, בין צבוריים ובין פרטיים. בתוצאה מכך תוקם מועצת ארכיונים עליונה שתסייע בדרכי הבצוע של החוק.

משרד התנוך והתרבות עוסק עתה, בהשתתפות באי"כ המועצה לספריות, בעיבוד הצעת חוק הספריות. חוק זה יחייב את השלטונות המקומיים בהקמת ספריות ובדאגה לקיומן, ומקוים שיוגש לכנסת עוד בעונה זו.

ועדת סופרים ומול"ים שליד המועצה העליונה לתרבות הציעה למשרד החינוך תכנית להוצאת ספריה עממית של 300 ספרים — יצירות מקור ותרגום במחירים מוזלים דוגמת ספרי הכיס האמריקניים, שזכו להצלחה עולמית גדולה.

באי"כ 27 מושבי עולים מאזורי ה"ארץ השונים, בני 14 עדות השתתפו ב"חודש שבט ביום עיון שנערך למענם בבית הספר לפעילי ההסתדרות. באותו מעמד ניתן להם ספרית יסוד, בת 200 ספרים, מטעם המשרד לחנוך והתרבות וה"מרכז לתרבות והסברה של ההסתדרות.

קורסים לספרנים מתחילים ומתקדמים נערכו בבית הספר לפעילי ההסתדרות בחודש חשון ובחודש טבת ע"י המדורים לספריות של המשרד לחנוך ותרבות והסברה בהשתתפות בית הספרים הלאומיים והאוניברסיטאים.

ספרייתו של הסופר ש. ב. מקסימון ז"ל, כ"4000 כרך, הועברה מניו יורק לבית ברל (כצנלסון) שבצופית. רוב הספרים במקצוע ספרות ישראל.

הטכניון העברי בחיפה הכריז על משרת מנהל הספרייה. על המועמדים לה"יות בעל תואר אקדמי, רצוי בשדה ההג"דסה או המדעים המדויקים. עליו להיות בעל ידיעה יסודית ונסיון רחב בניהול

ריות, בכללן 70 מחוזיות, 21 עירוניות, 2288 כפריות. אחר המלחמה נוסדו כמה ספריות במקום אחד ע"י אגודים ואר"גונים שונים בשעה שספריה אחת היתה יכולה לספק את הצרכים. עתה אין נ"ת רשיון לפתיחת ספריה אלא אם ה"שלטונות החנוכיים מאשרים את נח"צותה ואפשרות קיומה. על הספריות הג"דולות להגיש עזרה לקטנות ולשכלל את השרות לקוראים. שורר מחסור בספרנים מומחים.

בשנת 1950 פעלו בפינלנד 2909 ספ"ריות ובתוכן 3 מיליון ספרים בערך. מס"פר הקוראים היה בקרבת 400 אלף, ומס"פר הספרים שנקראו כ"6 מיליון. רק 11 ספריות עירוניות יש להן בנינים מיר"דיים משלהן. אגוד הספרנים הפיני מד"פיס מזה כמה חדשים כרטיסי קטלוג אחידים כדוגמת כרטיסי ספרית הקונגרס בושינגטון.

24 שעות אחר קבלתם מסודרים הקטעים לפי הענינים. עם עבור אקטואליותו מש"נה החומר מקומו מהמדור האקטואלי ל"מדור הבלתי-אקטואלי.

מחיר הנ"ר באנגליה עלה פי 6 ביחס למחירים שלפני המלחמה. ההדפסה עלתה במחירה פי 2 ורבע, הכריכה פי 4. העליה הכללית במחיר הוצאת ספר היא 133 למאה. מחירי הספרים לא עלו באותו יחס. בשנת 1950 נמכרו ספרים בבריטניה הגדולה בסך 37 מיליון ל"ש בהשוואה ל"10 מיליון שבשנת 1938.

בשנת 1951 הגיעה התפוצה היומית של העתונים בפולין לששה מיליון טפ"סים לעומת 900 אלף טפסים בשנת 1939. בשנת 1951 נדפסו בפולין 102 מיליון ספרים לעומת 29 מיליון בשנת 1938. בקרואטיה פועלות 2379 ספריות צבר